

24.04.23 – 7-А

Історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Угорське та Чеське королівства.

Мета: сформувати в учнів уявлення про розвиток держав Центральної та Східної Європи; створити умови для розуміння причин гуситських війн; розглянути перебіг подій гуситських війн; встановити зв'язок між розвитком світського та релігійного життя людини; дати характеристику постаті Яна Гуса; розвивати вміння порівнювати держави Центральної та Східної Європи; висловлювати власну думку щодо спрямованості й значення гуситських війн.

Актуалізація опорних знань

- Які були головні причини укладання Кревської унії між Польщею та Великим князівством Литовським?
- Які політичні наслідки мала Кревська унія для Великого князівства Литовського та Польщі?
- Чи було ВКЛ спадкоємцем Русі? В чому це проявляється?

Вивчення нового матеріалу

Основні дати та події (запишіть)

863 р. — розробка слов'янського алфавіту,

близько 1000 р. — виникнення Угорської держави,

1385 р. — Кревська унія,

1410 р. — Грюнвальдська битва,

1415 р. — страта Яна Гуса,

1419—1434 рр. — гуситські війни,

1526 р. — Чехія в складі Австрії,

1526 р. — втрата Угорщиною незалежності.

Учені вважають, що предковічна прабатьківщина угорців (за самоназвою — мадяри) розташовувалася за Уральськими горами. Під час Великого переселення народів угорські племена разом із гунами рушили до Європи. У 895 р., рятуючись від набігів печенігів, угорські племена під керівництвом свого вождя Арпада, взявши з собою жінок, дітей і худобу, вирушили в бік Карпат.

За правління **першого угорського короля Іштвана I** (997-1038 рр.) у країні здійснювалося навернення язичників у християнство. Будівництво церков і єдиний адміністративний розподіл території держави на церковні округи сприяли об'єднанню розрізнених племен. Поселенці-ченці навчали людей садівництва, виноградарства й різних ремесел. Ченцями були закладені основи угорської писемності.

У 1000 р. Іштван I на його прохання був коронований Папою Римським. «Вогнем і мечем» боровся Іштван I з язичниками, вождями, які намагалися повернути племінний устрій і втрачену владу.

Як результат широкомасштабної організаторської діяльності Іштвана I (у 1083 р. він був канонізований) виникла християнська держава європейського типу.

Першою середньовічною угорською «конституцією» була **«Золота булла»**, видана в 1222 р. королем Андрашем II. У документі закріплювалися привілеї різних прошарків панівних верств — баронів, помісних дворян.

Виникнення Угорської держави

Королівська Угорщина (рожевий колір) між 1526-1568 рр.

Статуя великого князя **Арпада** в Будапешті.

Після поразки від **Оттона I** у битві під **Аугсбургом 955 р.** перейшли до **осілого** способу життя

Самоназва - **мадяри**

Наприкінці IX століття у Середнє Подунав'я проникли угорці. Ряд вчених вважає їх союзом тюркських і угорських племен, що кочували в завозьких степах Південного Уралу і на території історичної Башкирії.

Угорські напади в X столітті.

Відносно мирний розвиток був перерваний у 1241-1242 рр. вторгненням монгольської армії Чингісхана. Війна призвела до спустошення Угорщини й загибелі третини її населення. Підняти країну з руїн удалося королю Белі IV (1235-1270 рр.), якого вважають «другим засновником угорської держави» після Іштвана. У 1301 р. перервалася династія Арпадів, і у 1308 її заступила Анжуйсько-

Сицилійська династія. Це сприяло посиленню ролі Угорщини в європейських справах, зокрема й у війнах. Угорська держава досягла розквіту за Лайоша (Людовіка) Великого (1342-1382 рр.). Наступний розквіт Угорщини припав на правління Матяша Корвіна (1458-1490 рр.). Цей правитель поєднував піклування про освіту і науку з прагненням об'єднати Європу в боротьбі проти османських завоюників. А у 1490 р. угорським престолом заволоділи Ягеллони — династія польських королів.

ВИНИКНЕННЯ ЧЕСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Слов'янські племена на території сучасної Чехії з'явилися в V ст. Упродовж IX ст. тут виникло кілька сильних племінних князівств. Поступово провідні позиції серед них зайняло князівство чехів, на чолі якого стояв княжий рід Пржемысловичів.

У 863 р. на територію сучасної Чехії прибули слов'янські просвітителі Кирило і Мефодій. У 885 р. князь Боржовій, із династії Пржемисловичів, прийняв християнство.

Завершення об'єднання чеської ранньофеодальної держави відбулося у 995 р., коли Пржемысловичі об'єднали чеські племена і встановили централізоване правління.

Чеські правителі мали тісні союзні відносини з німецькими монархами. У 1212 р. імператор Фрідріх II Штауфен надав чеському володарю Отакару I грамоти, які підтвердили спадковість королівського титулу чеського правителя. Це засвідчувало незалежність чеської держави.

Виникнення Чеської держави

- ❑ **V ст.** – поява слов'ян на території сучасної Чехії
- ❑ **IX ст.** – виникнення племінних князівств.
- ❑ **995 р.** – завершення об'єднання чеської ранньофеодальної держави
- ❑ Перша династія - **Пржемысловичі**
- ❑ **3 XI ст.** – васал Німецької імперії
- ❑ **1356 р.** - «Золота булла» підтверджувала свободу обрання чеського короля в сеймі у випадку припинення династії, а імператор не міг самостійно призначати його або змінювати статус Чеського королівства.

ГУСИТСЬКІ ВІЙНИ

Гуситські війни — збройна боротьба чеського народу проти католицької церкви, а частини таборитів, до яких належали селяни, ремісники й міські бідняки, — проти феодального гніту.

«Гуситські війни»

План	Зміст вимог
Причини гуситських воєн	Вимога змінити церковні порядки: <ul style="list-style-type: none"> • відібрати у єпископів і монастирів землі; • скасувати платню за відправлення обрядів; • проводити богослужіння рідною мовою
Хід воєн	1415 р. - спалення Яна Гуса, початок гуситського руху. 1419 р. - повстання в Празі. 1420-1434 рр. - відбито п'ять хрестових походів проти гуситів. Діяльність Яна Жижки. Розкол гуситського руху на чашників і таборитів. 1434 р. - відкритий виступ чашників проти таборитів, битва при Ліпанах, поразка таборитів
Значення гуситських воєн	Визнання прав єретиків Папою Римським. Католицька церква втратила частину своїх земель і багатств

Мученицька смерть Яна Гуса стала поштовхом до могутнього повстання в Чехії. Об'єднувало їх усіх прагнення реформувати церкву й позбавитися засилля німців, які панували в країні. Учасники народного руху називалися гуситами. Найбільшою реформою гуситів було примусове й безоплатне вилучення церковного майна, скасування десятини, реформування церкви і її обряду.

Для придушення гуситського руху Папа Римський та імператор Священної Римської імперії оголошували один за одним хрестові походи. Але військо хрестоносців постійно зазнавало поразок від блискучих полководців гуситів — сліпого рицаря Яна Жижки (1360-1424 рр. життя), а по його смерті — Прокопа Великого.

Гусити не тільки оборонялися, а й самі здійснювали походи за межі Чехії.

Проте в самому гуситському русі існували суперечності. Помірковані гусити — чашники — вимагали ліквідації привілеїв церкви і її землеволодінь, спрощення

церковного обряду, впровадження богослужіння чеською мовою, ствердження незалежної чеської монархії.

Більш рішучих, радикальних гуситів називали таборитами (від гори Табор у Південній Чехії, де розташовувався їхній центр). Таборити, яких очолив Ян Жижка, вимагали ліквідації будь-яких податків, заперечували культ святих, а також стверджували, що будь-хто, навіть жінка, може вести богослужіння.

Чашників підтримували заможні майстри й торговці, більшість чеських феодалів, духівництво, а таборитів — збіднілі рицарі, селяни, ремісники та міські бідняки.

Суперечки між таборитами і чашниками призвели до відкритого зіткнення. У битві поблизу Ліпан (1434 р.) таборитів було розгромлено.

Гуситські війни (1419-1434 рр.) відіграли величезну роль в історії Чехії і всієї Європи. На два століття серед частини чеського населення утвердилася особлива гуситська церква; інша частина церкви залишилася католицькою. Населення більшості міст стало чеським, чеська мова була панівною в усіх сферах життя країни. У Чехії утвердилася станова монархія.

Закріплення знань. Рефлексія.

- Яким чином угорські племена здобули нову батьківщину в Угорщині?
- Чому Белу IV вважають «другим засновником угорської держави»?
- Коли і за яких умов завершилося об'єднання чеської ранньофеодальної держави?
- Чому правителі слов'янських держав великого значення надавали християнізації населення?
- Назвіть причини, результати та наслідки гуситських воєн.
- Чому гусити зазнали поразки?
- Поясніть поняття: «гусити», «гуситські війни».

Перегляньте відео: <https://youtu.be/0p2rH-aNXdw>

Домашнє завдання: Опрацювати § 29. Питання на стор. 143 №5, №6, №9 – письмово.

Повторити тему «Середньовічні школи й університети».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com